

Juridicum

PRESSMEDDELANDE

2007-09-25

Handel med miljöfarligt gods på u-ländernas villkor

Sedan slutet av 1970-talet har den internationella handeln med miljöfarligt gods blivit allt mer reglerad genom internationella avtal. För att kunna ta hänsyn till såväl miljöskydd och frihandelskrav som staters suveränitet är en reglering där exportstaten måste ha ett uttryckligt medgivande från importstaten ofta att föredra framför exportförbud för vissa varor. Det menar David Langlet vid Juridiska institutionen, Stockholms universitet. Fredagen den 14 december disputerar han på sin avhandling Prior informed consent and hazardous trade.

I sin avhandling studerar David Langlet handel med miljöfarligt gods som sker mellan två ojämbördiga parter där ett i-land är exportör och ett u-land importör. Under de senaste 30 åren har u-länderna flyttat fram sina positioner vilket uttrycks i bland annat 1989 års Baselkonvention för hantering av miljöfarligt avfall och Cartagenaprotokollet från 2000 för hantering av genmodifierade organismer.

Ett viktigt juridiskt instrument för reglering av handeln med miljöfarligt gods är prior informed consent, PIC. Det innebär att exportstaten måste få ett uttryckligt medgivande från importstaten för att få exportera sin vara. Ansvar för varuflödet läggs därmed på exportstaten medan beslutanderätten ligger hos importstaten. Den senare har oftast sämre möjligheter att kontrollera riskerna med varan på grund av till exempel en svag byråkrati och bristande kontroll över sitt territorium.

Alternativet till PIC är att förbjuda export av vissa varor. En fördel enligt Langlet är att ett exportförbud försvårar export på olaglig väg. Men även PIC ger ett skydd mot olaglig handel, om än något svagare, eftersom exportstaten, som har kontrollskyldighet, vanligtvis har en mer välfungerande kontrollapparat. En kritik mot exportförbud är att det är oklart vem som ska ges beslutanderätten. Ett exportförbud kan inkräkta på principen om frihandel samt på importlandets suveränitet och möjlighet till ekonomisk utveckling, enligt Langlet. Ur miljöperspektiv kan den beslutsmakt som PIC ger importlandet naturligtvis kritiseras; det är ju inte självklart att landet sätter miljöhänsyn i främsta rummet då det fattar sitt beslut.

– Importlandet kan till exempel vara beroende av möjligheten att utvinna metaller ur miljöfarligt avfall eftersom det inte har råd att köpa metallen för de priser som gäller på världsmarknaden, förklarar han.

I sin avhandling studerar David Langlet hur de internationella överenskommelserna har implementerats i USAs, EUs och Indiens nationella rättssystem. Alla tre kan betraktas som ekonomiska stormakter med möjlighet att bestämma över handelsflödena i världen, men medan USA och EU huvudsakligen påverkas av regleringen för exportländer intar Indien en dubbelroll och berörs av regleringen både som export- och importland.

Han konstaterar att det finns en global sedvanerätt för PIC vad gäller miljöfarligt avfall. Även länder som inte har skrivit under avtalen stödjer i praktiken principen. Denna samsyn finns dock inte för kemikalier och genmodifierade organismer. I fråga om genmodifierade organismer har EU en strängare syn än USA.

David Langlet disputerar den 14 december i hörsal B4, Södra huset, Stockholms universitet klockan 10.00. Opponent är Professor Günther Handl, New Orleans. David Langlet nås på david.langlet@juridicum.su.se eller mobil 0704 – 96 88 63 Du kan även kontakta redaktör Staffan Westerlund, 073 – 784 5031, staffan.westerlund@juridicum.su.se.